

КОНЦЕПЦІЯ ЩАСТЯ В РОМАНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА «ЛЕПРОЗОРИЙ»

У статті досліджується концепція щастя в романі В. Винниченка «Лепрозорій», яка пов'язана з конкордистським проектом буття в «Щоденнику» письменника й має таку логіку репрезентації художнього експерименту з ідеєю пошуку вселюдського щастя. По-перше, письменник критикує відомі на той час концепції щастя, діагностуючи хворобу «дискордизму», на яку хворе все людство. По-друге, прагнучи подолати дисгармонію й виликувати людство від захворювання, В. Винниченко пропонує альтернативний проект буття, в якому образ щастя розглядається як рівновага й гармонія сил. По-третє, конкордистський шлях до щастя передбачає досягнення внутрішнього балансу особистості, погодження індивідуальних і колективних інтересів, гармонізацію людини з природою.

Ключові слова: щоденник, художній експеримент, «конкордизм», «дискордизм», образ щастя.

Володимир Винниченко — один із видатних інтелектуалів початку ХХ століття, який зосередився на осмисленні проблем соціального, національного й індивідуального буття. У щоденникових нотатках В. Винниченко репрезентує різноаспектні художньо-онтологічні моделі. Згідно з принципом діахронності концепція «повноти» індивідуального буття — остання ланка в експериментальному філософсько-художньому онтологічному мегапроекті українського інтелектуала, що пов'язано з актуалізацією щастя як засадничого концепту в художній моделі індивідуального життя.

На зацікавлення В. Винниченка щастям як проблемою буття неодноразово вказували дослідники його творчості. Так Г. Сиваченко зауважила, що в письменника поступово «виробляється думка про активне, повсякденне творення особистого щастя, в основі якого гармонізація свого внутрішнього світу, очищення від злоби, віра в себе» [12, с. 19]. О. Ковальчук, визначаючи моделювальну роль категорій краси й сили в художньому мікрокосмі митця, логічно вписав щастя у Винниченків «природний» проект буття, позаяк: «природний світ, проходячи процес життєдіяльності у формі завершеного фізіологічного циклу, як елемент буття, включає в себе й момент щастя» [6, с. 81]. Т. Гундорова констатувала, що «у 1920-х рр. письменник зосереджується на філософії “щастя”, тобто розпочинається наступний етап філософствування Винниченка, уже пов'язаний із поняттям “конкордизму”» [9, с. 15]. Важливо, що ідеї, образи, сюжети, пов'язані з пошуками сутності, джерел і засобів досягнення людського щастя генеруються в щоденникових записах В. Винниченка, а згодом апробуються в його художній практиці. С. Погорілий стверджує: «У «Щоденнику» можна зауважити, що головним мотивом творчості Винниченка є щастя людини» [10, с. 173], «Щоденник» письменника за 1936 і 1937 роки рясніє різними нотатками, що стосуються задуму нового твору про щастя» [10, с. 72]. Г. Костюк, відстежуючи світоглядну еволюцію на матеріалі щоденникових записів письменника, окреслював: «природні зміни форм нотаток і зацікавлень, що супроводились світоглядними змінами, пристрасними шуканнями нового і справжнього шляху до щастя і свободи людини, нарешті оформились у нову морально-філософську систему, яку теоретично В. Винниченко сформулював у своєму трактаті «Конкордизм» [7, с. 201]. Саме тому, як уважає В. Хархун, «у полі зору сучасних дослідників [творчості В. Винниченка. — О. М.] переважають питання онтологічні», серед яких можна виокремити «буттєві моделі у творчості митця» та «щастя» [14, с. 24]. Звідси необхідність актуалізації матеріалів «Щоденника» В. Винниченка для з'ясування специфіки репрезентації образу щастя, який програмується філософією конкордизму й розглядається в контексті художньої моделі індивідуального буття.

Розглядаючи індивідуальне життя в «Щоденнику», В. Винниченко констатував кризу християнізованої моделі життя й діагностував тогочасну свідомість як дисгармонійну. Специфіку індивідуальної художньо-онтологічної моделі визначають концепції «чесності з собою» та конкордизму, які письменник уважає способами подолання дисгармонії людського буття. Ідея «чесності з собою», що розглядається як засіб збереження рівноваги й метод саморегуляції вільної особистості, власне, закладає основу філософії конкордизму: «зупинився на ідеї “Книги про щастя”, — адже в її основу методології ляже, мусить лягти якраз ідея чесності з собою, гармонізації, творіння свого внутрішнього світу» [4, с. 243]. Розроблення ідей конкордизму автор починає з аналізу відомих на той час концепцій щастя. Критикуючи теорії А. Шопенгауера, Епікура [3, с. 317], А. Пуанкаре [4, с. 551], А. Франса [2, с. 119], Ж. Фіно [4, с. 395] та ін., В. Винниченко пропонує альтернативну версію ошасливлення кожного індивіда й усього людства, аналізуючи образ щастя в «Щоденнику» як усебічну гармонію та рівновагу сил: «Щастя — рівнобіжна рівновага сил. Дієва гармонія сил» [4, с. 560]. Конкордистський шлях до щастя передбачає досягнення внутрішнього балансу особистості, погодження індивідуальних і колективних інтересів, гармонізацію людини з природою. У «Щоденнику» В. Винниченко робить такі висновки: «Бути в злагоді з собою, вічно зрівноважувати свої сили» [4, с. 519], «чи може бути гармонічним індивідуальне життя без гармонізації з життям якогось колективу? Ні, не може бути. Отже, гармонічність індивідуального життя є вже гармонічність з погляду громадського» [5, с. 53–54], «Всіма способами звільнитися від гіпнозу релігії й бути простою часткою природи» [15, арк. 42].

У контексті розгляду щастя як засадничого концепту в проекті «повноти» буття необхідно звернутися до роману «Лепрозорій», над ідеями, образами, сюжетом, жанром якого автор рефлексує в щоденникових записах 1930-х років Г. Сиваченко, аналізуючи роман «Лепрозорій», вказувала на істотний зв'язок між художніми творами й щоденниковими нотатками, позаяк: «Винниченко послуговується елементами детективного жанру, вводить у канву своїх творів листи та щоденники» [1, с. 377]. Є підстави стверджувати, що концепцію людського щастя в романі «Лепрозорій» письменника пов'язано з художнім проектом індивідуального життя в «Щоденнику», у якому образ щастя розглядається як системоутворюючий. У романі так само, як і в щоденникових записах, репрезентовано експериментальну авторську модель поетапного досягнення людського щастя в умовах кризи тогочасного ладу та індивідуальної і соціальної дисгармонії. Окрім того, ці дві моделі — у романі та щоденникових нотатках — мають схожу логіку репрезентації художнього експерименту з ідеєю пошуку вселюдського щастя. Спроба реконструкції авторської моделі в романі дозволить ідентифікувати щоденниковий текст В. Винниченка зазначеного періоду як своєрідний «претекст» цього художнього твору. Можна навіть говорити про «чернеткову» функцію щоденникових записів, у яких письменник робив попередні записи, аналізував ідеї та образи, які згодом було художньо втілено в романі.

За пошуки шляхів досягнення щастя для людства береться головна героїня Івонна Вольвен. Головними каталізаторами, які стимулювали до цього стали анкетування з приводу розуміння людьми, що таке щастя, та усні лекції професора медицини Жозефа Матура, за дорученням якого Івонна й здійснює опитування. Після завершення анкетування дівчина робить спробу узагальнити й систематизувати різноманітні відповіді людей. У романі Івонна так само, як і В. Винниченко в щоденникових записах різних років, критикує концепції щастя мудреців, філософів, письменників і вчених різних часів: «все, що можна сказати про щастя давно сказано отими філософами та поетами. Але <...> яка ж суперечність, яка непогодженість тих казань між собою. Арістотель казав так, а Сенека — отак. Але Платон — уже отак. А Шекспір — зовсім інак. Одначе з Шекспіром зовсім не погоджується Бальзак, а з Бальзаком — Флобер, а з Флобером — Анатоль Франс. Щастя в чеснотах. — Ні, щастя у виконанні обов'язків. — О ні, щастя тільки в родині! — Та де, яка там родина. Щастя — це гармонійне задоволення потреб. — Задоволення? Ні, щастя — у знищенні всяких потреб. — Щастя? Це є фата моргана, міраж. — О ні, щастя — це цілковита реальність, це настійна потреба нашої психо-фізичної структури» [1, с. 77].

Особливу увагу головної героїні привертають три варіанти відповідей. Перший шлях до щастя означається через дотримання релігійних заповідей, про що говорить Івонні священник:

«Щастя на землі? Воно не існує. Так, воно колись було в раю, але Єва знищила його. І Бог переніс його на небо. Життя на землі є тільки підготовкою свого щастя на небі. <...> Можете записати й оголосити: хто каже про щастя на землі, той є дурень або дурій, той іде проти волі бога, проти свого власного щастя» [1, с. 78–79]. Другий варіант досягнення щастя пропонують представники комуністів, зокрема Бернар, простий робітник, нерідний син дядька П'єра, у родині якого в Парижі оселилася Івонна: «Щастя може бути тільки при комунізмі! Отже, хочете щастя? То прагніть комунізму. Не хочете нещастя? То ненавидіть капіталізм. Але не дуріть ні себе, ні інших, що за капіталізму ви можете бути щасливими» [1, с. 83]. Третій спосіб пов'язаний із філософськими сентенціями колись відомого письменника Клода Бартеле, який означає щастя як єдиний сенс існування людства: «нема більшої, нема почеснішої, нема великодушнішої і прекраснішої мети та сенсу існування як окремих людей, так і цілих націй як творення щастя» та ставить ряд актуальних запитань: «чому на всій планеті немає жодного інституту для вивчення проблеми щастя? <...> чому ніколи не було конгресу бодай для постановки питання про сенс щастя?» [1, с. 87]. Саме до цих способів ошасливлення людства ставиться прихильно Івонна.

Однак професор Матур розвінчує та безжально критикує ці версії досягнення щастя: «ніхто не знає, що таке щастя. Ні чорний священник ваш, ні кузен Бернар, ні письменник Бартеле, ні всі ті мудреці, філософи й поети, минулі й сучасні» [1, с. 104]. У цьому контексті учений послідовно обґрунтовує теорію хвороби всіх людей на проказу: «сучасне життя людства на землі це є велетенська проказельня. Це планетарна яма, повна хворих на фізичну й духовну проказу. Ми — проказені» [1, с. 127]. Ця хвороба називається дискордизмом, тобто порушенням балансу фізичних і моральних сил людини: «хвороба ця — не моя вигадка, не в моїй уяві, не символ, не алегорія навіть, а сумна реальність, не символічна, а суто фізична реальність. Я зву цю хворобу <...> викривленням, дискордизмом сил» [1, с. 108]. Професор Матур означає і форми цієї хвороби. Він дискредитує ідею небесного щастя в раю, бо релігія — це модифікація хвороби дискордизму, та ідеал комуністичного щастя, адже комуністичний режим є проявом тієї ж хвороби: «релігія — це тільки одна з форм прояву тої самої хвороби людства» [1, с. 123]; «комуністи <...> хворі на ту саму хворобу» [1, с. 120]. Крім того, комуністи також засвоїли релігійний спосіб мислення та дотримуються релігійних заповідей і моралі, керуючись інструменталістською логікою: «комуністи — такі самі релігійники» [1, с. 120], «жерці всіх релігій і богів, не виключаючи комуністичних, стараються тримати в покорі й залежності від себе своїх віруючих. <...> нема жодного закону, жодної заповіді релігії, які б не були корисні самим її служителям» [1, с. 125]. Згодом і сам Бернар після поїздки до Москви втратив віру в земний рай, в ідеал щастя світлого майбутнього, яке мало принести людям встановлення режиму комунізму. Він побачив гострі суперечності між задекларованими лозунгами комуністів і дійсністю, теорією та практикою.

В умовах критики концепцій щастя та констатації хвороби й модифікацій дискордизму професор медицини пропонує власне розуміння щастя як «безпричинної радості», тобто рівноваги й погодження сил, адже: «Рівновага й погодження сил. <...> Це є всесвітній, універсальний, імперативний закон, закон усього суцього не тільки на землі, але в усьому Всесвіті» [1, с. 105]. Але оскільки гармонію порушено й люди хворі, то досягнути стану щастя в проекції професора Матура неможливо. Як лікар він відстежує історію розвитку цієї хвороби ще від часів існування первісних людей та ідентифікує найголовнішу причину появи дискордизму — порушення рівноваги в системі «людина — природа» через зміну способу харчування, що згодом спровокувало деформації і в системах «людина — внутрішній світ», «людина — соціальна реальність»: «який страшенний струс, розгардіяш і шкоду вчинила така зміна харчування людському організмові. <...> М'ясо чинить шкоду, а зеленина виправляє. М'ясо чинить шкоду, а фрукт виправляє. <...> фрукт щодалі то все більше й більше губив позицій. <...> І так ми труїмо себе десятки тисяч років. Отже, не дивно, <...> що все людство хворе» [1, с. 111]. Як бачимо, подібні думки в романі «Лепрозорій» кореспондують із щоденниковими авторефлексіями.

Беручи до уваги теоретичні положення професора, Івонна Вольвен пропонує альтернативний практичний шлях досягнення як індивідуального, так і колективного щастя.

Саме на Івонну як на природну людину покладається ця особлива місія, адже, як стверджує вчений про неї: «Ви через щасливий випадок натрапили на спосіб затримання розвитку *фізичного* [виділено. — В. В.] боку хвороби» [1, с. 130]. Професор навіть називає дівчину Євою, адже вона в умовах дискордизму зберегла органічний зв'язок первісної людини з природою. Згодом Івонна Вольвен пересвідчується на практиці в реально існуючій хворобі дискордизму, потрапивши на роботу офіційно старшою медсестрою, а неофіційно в ролі детектива до палацу Пужеролів для з'ясування того, хто з оточуючих отруєє хвору мільярдерку пані Пужероль. Спостерігаючи за подіями в родині дядька П'єра, прокажельні малого розміру — палаці пані Пужероль, побувавши на вечорі «руської бані», Івонна усвідомила, що діагноз професора точний. Дівчина почала помічати симптоми й індикатори дискордизму в інших людей: «вмить неначе хтось сторонній, що сидів у мені виштовхнув: прокажельня, прокажені! Мене аж страхом пройняло: невже я справді бачу вияви тої страшної хвороби за місцем під сонцем чи за кращий спосіб його здобуття!» [1, с. 137]; «спочатку він мені прочитав спеціальний курс лекцій по дискордизму і прокажельні, а потім помістив, неначе на практичні заняття в малому розмірі — в палац пані Пужероль. <...> я почала бачити, як дійсно всі люди <...> були неодмінно фізично хворі. <...> я хоч-не-хоч мусила констатувати <...>: *духовно* [виділено — В. В.] також всі були хворі. <...> це дійсно була справжня, не сумнівна, а цілком реальна фізично-духовна хвороба» [1, с. 208–209].

Після етапу усвідомлення Івонна Вольвен починає шукати альтернативу, власне конструктивний вихід зі стану хвороби: «Де, де вихід із прокажельні, із цієї страшної ями? <...> Коли тікати з прокажельні, то тільки всім і тільки спільними силами. <...> Але де ж той вихід для всіх, де?» [1, с. 260–261]. Пошуки стимулює непохитна віра дівчини в те, що «людина теж може бути і здоровою, і веселою, і безпричинно радісною» [1, с. 261]. Івонна за точку відліку бере тези професора, які визначають алгоритм і план практичної реалізації ошасливлення людства та діалогізують із Винниченковими авторефлексіями в «Щоденнику»: «нормальний сенс життя людей полягає у щасті. <...> щастя <...> є рівновага й погодження сил. <...> нещастя є непогодження й кривовага сил, або <...> дискордизм. <...> дискордизм виявляється в розходженні з природою, в хворобі людей, <...> у гіпертрофії егоїзму, особистого й колективного. А звідси вже пішла всіляка нерівність між людьми, зажерливість, експлуатація, боротьба, насильство, війни, революції» [1, с. 267].

Далі, на другому етапі, Івонна пропонує власне рецепт лікування й ефективний засіб профілактики хвороби, презентуючи ідею конкордизму: «є непогодження сил, себто дискордизм. <...> чого ж не може бути погодження сил, себто конкордизму?» [1, с. 267]. По-перше, програму реабілітації та лікування людства від хвороби конкордистськими методами слід розпочинати із погодження з природою та зміни способу харчування, про що Івонна говорить професорові Матурові: «Треба насамперед вернути людям погодження з природою. А для цього <...> треба вернутися насамперед до свого природного способу життя, а надто годування. <...> викинути всяке м'ясо, все печене, варене, викинути всі інші отрути: алкоголь, тютюн, каву, чай, кокаїн і так далі. <...> вернутися до зеленини, до фруктів, до води, до сонця, до чистого повітря» [1, с. 271]. При цьому спосіб харчування розглядається і як соціальне явище: «Годування є важний соціальний акт. Це <...> є навіть акт моралі» [1, с. 340].

По-друге, актуалізується потреба дискредитації релігії та мислення метафізичними опозиціями, тому наступна практична настанова така: «релігія є роз'єднання з природою <...> ми розірвемо з релігією» [1, с. 274]. Саме релігійні служителі продукують думки про те, що «людина — цар природи», а насправді люди «ніякі не вищі істоти, ніякі не янголи, а такі самі частинки природи, як і всі інші частинки, ні кращі, ні гірші» [1, с. 272]. Реформування цим не завершується, адже головна героїня пропонує повністю нівелювати релігійну мораль, якій притаманні риси «непогодженості всередині себе, нечесності з собою, непослідовності, догматичності, примусу, насилля, терору, кари» [1, с. 191], протиставляючи їй нову релятивістську концепцію моралі: «ми повинні вийти з релігійного концентраційного табору. <...> ми повинні мати іншу мораль. Мораль без ніяких абсолютів, ідолів, панування, примусу» [1, с. 279]. Так, Івонна на третьому етапі пропонує систему правил конкордистської

моралі, над якими В. Винниченко розмірковує в щоденникових записах та які репрезентовано в праці «Конкордизм»: «Коли ти хочеш бути здоровим, веселим, сильним, радісним, то насамперед *будь погоджений з природою*» [1, с. 280], «*Будь погоджений з собою*. Себто: роби так, щоб кожне твоє почуття було виправдане розумом, а кожна ідея доведена до гарячого почуття» [1, с. 281], «*Будь погоджений з найближчим собі та з колективом своїм*. Ні нація чи клас, чи раса вище над усе, ні індивід вище над класом чи расою. Погодження» [1, с. 283], «*Будь послідовний до кінця <...> Що проповідуєш іншим на словах, в теорії, в деклараціях, то насамперед виконуй сам на практиці свого життя <...> Будь чесний з собою* [виділення. — В. В.]» [1, с. 285]. У цьому контексті Л. Крикун переконливо доводить, що «шлях випробувань головної нараторки роману «Лепрозорій» <...> «безпосередньо пов'язаний з етико-філософською концепцією конкордизму Винниченка» [8, с. 40].

Отже, мовиться про заявлені та відрефлексовані в щоденникових нотатках детермінанти досягнення щастя — гармонію внутрішніх сил людини, рівновагу між людиною і природою та баланс між індивідуальними й колективними інтересами. Важливо, що ідея «чесності з собою», яку репрезентовано вже в ранніх щоденникових записах та художньо втілено в ранній творчості письменника, є основою, фундаментом і конкордистської моделі буття, адже має гармонізувати систему «людина — її внутрішній світ».

На четвертому етапі Івонна Вольвен пропонує організувати конкордистську комуну, тобто «лабораторію щастя, інститут боротьби з дискордизмом» [1, с. 277], що трактується як проекція та можливість колективного щастя: «треба закладати наші комуні. <...> Коли складеться конкордистська комунa, коли люди в ній почнуть ставати здоровими, радісними, щасливими <...> цим фактом не на словах, а на ділі покажемо всьому світові, як можна знищити дискордизм» [1, с. 290]. Так головна героїня зазнає метаморфоз: із Єви превілюється в «нову Жанну д'Арк», яка готова заради реалізації програми конкордизму на будь-які жертви.

Однак «непослідовний учитель» (як називає професора Матура Івонна) критикує свою «послідовну ученицю», називає її концепцію практичного втілення ідеї щастя утопічною, приреченою на невдачу, та відмовляється писати апель для пропаганди ідей конкордизму. У тексті роману автор акцентує, що це «мила фантастика та утопія», що ідея, яка «має на меті погодження людей, братерство, любовність, радість, здоров'я, а надто щастя — <...> вважається всіма за неможливу утопію, за далеку-далеку фантастику» [1, с. 300], тому устами професора звучить: «Ніколи, <...> ніхто не згодиться <...> на конкордизм» [1, с. 307]. До речі, у щоденникових записах періоду останньої еміграції В. Винниченко висловлює подібні думки, сумнівається у втіленні концепції конкордизму в життя, навіть у тому, що роман «Лепрозорій» матиме успіх у видавців і читачів. Тобто щоденникові записи періоду еміграції, у яких В. Винниченко відрефлексовує ідеї та образи, утілені в романі «Лепрозорій», найбільше виявляють його амбівалентне ставлення до концепції конкордизму й увиразнюють парадоксальність художнього мислення. Із одного боку, він розглядає конкордизм як єдиний спосіб досягнення щастя для окремого індивіда й людства загалом, а з іншого, — усвідомлює утопічність і фантастичність власної теорії.

Отже, у романі «Лепрозорій» і щоденникових нотатках авторські конкордистські проекти буття мають дотичні координати та схожу логіку репрезентації художнього експерименту з ідеєю пошуку вселюдського щастя. У художньому творі, як і в щоденникових записах періоду еміграції, в умовах критики існуючих концепцій щастя та констатації хвороби й форм дискордизму пропонується альтернативний конкордистський проект буття, у якому образ щастя розглядається як рівновага й погодження сил. Поетапну реалізацію конкордистської версії буття уможливають досягнення гармонії в системі «людина — природа» шляхом зміни способу споживання їжі та відкидання релігійної моралі абсолютів, погодження внутрішніх сил людини через утвердження ідеї «чесності з собою» та дотримання правил конкордистської поведінки, урівноваження особистісних і колективних інтересів у спосіб утворення конкордистської комуні як зразка колективного щасливого життя. Реконструкція авторської моделі в романі дозволяє ідентифікувати щоденниковий текст В. Винниченка 1920–1930 рр. як своєрідний «претекст» цього художнього твору.

Список використаної літератури:

1. Винниченко В. Лепрозорій: [роман] / Володимир Винниченко; післямова Галини Сиваченко. — К.: Знання, 2011. — 382 с.
2. Винниченко В. Щоденник. — Том перший (1911–1920) / Володимир Винниченко. — Едмонтон; Нью-Йорк: Видання Канадського інституту Українських студій, 1980. — 500 с.
3. Винниченко В. Щоденник. Том другий (1921–1925) / Володимир Винниченко. — Едмонтон; Нью-Йорк: Видання Канадського інституту Українських студій, 1983. — 700 с.
4. Винниченко В. Щоденник. Том третій (1926–1928) / Володимир Винниченко. — Київ; Едмонтон; Нью-Йорк: Смолоскип, 2010. — 621 с.
5. Винниченко В. Щоденник. Том четвертий (1929–1931 рр.) / Володимир Винниченко. — Київ; Едмонтон; Нью-Йорк: Смолоскип, 2013. — 339 с.
6. Ковальчук О. Краса і сила у практиках повсякдення: [монографія] / Олександр Ковальчук. — Ніжин, 2008. — С. 81–89.
7. Костюк Г. Володимир Винниченко та його доба / Григорій Костюк. — Нью-Йорк, 1980. — 283 с.
8. Крикун Л. «Шлях до себе» як провокативна стратегія адаптації особистості в «дискордистському» світі (за романом Володимира Винниченка «Лепрозорій») / Людмила Крикун // Літературознавчі обрії. Праці молодих учених. Випуск 19. — К.: Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, 2014. — С. 35–41.
9. Невідомий Винниченко. Хроніка 2000 / [упоряд.: Ю. Буряк, І. Гирич]. — К.: Фонд сприяння розвитку мистецтв, 2010. — 535 с.
10. Погорілий С. Неопубліковані романи Володимира Винниченка / Семен Погорілий. — Нью-Йорк, 1981. — 212 с.
11. Саяпіна Т. Роман В. Винниченка «Лепрозорій»: міфо-ритуальний аспект морфології образів / Тетяна Саяпіна // Винниченкознавчі зошити. — Вип. 1 / [відп. ред. В. П. Хархун]. — Ніжин, 2003. — С. 105–118.
12. Сиваченко Г. Винниченків «Конкордизм» у буддистському та психоаналітичному дискурсах / Галина Сиваченко // Слово і час. — 2000. — № 8. — С. 17–26.
13. Сиваченко Г. «Французький текст» Володимира Винниченка: імагологічний аспект / Галина Сиваченко // Винниченкознавчі зошити. — Вип. 4 / [відп. ред. Н. І. Михальчук, В. П. Хархун]. — Ніжин, 2011. — С. 3–20.
14. Хархун В. Роман Володимира Винниченка «Записки Кирпатого Мефістофеля»: генерика, семіосфера, імагологія / Валентина Хархун. — Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2011. — 199 с.
15. Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф. 171, од. 72.

**The Conception of Happiness
in Volodymyr Vynnychenko's Novel «Leprozorii»**

The article examines the conception of happiness presented in the novel «Leprozorii» by V. Vynnychenko. This conception is associated with «konkordysm» (concordism) project of being inscribed in the «Diary» of the writer. Moreover, the conception of happiness has a special logic of representation of the artistic experiment with the idea of universal search for happiness. Firstly, the writer criticizes the conceptions of happiness known at that time, Vynnychenko states that the whole humanity suffers from «dyskordyzm» (discordism). Secondly, in his effort to overcome the discordance and cure the humanity of this disease, Vynnychenko develops an alternative project of being in which the image of happiness is perceived as the balance and harmony of forces. Thirdly, the concordist way to happiness implies the achievement of a person's inner balance, the agreement of individual and collective interests, the harmonization of the human being and nature.

Key words: diary, artistic experiment, «konkordyzm» (concordism), «dyskordyzm» (discordism), image of happiness.